Ders : 21
Konu : Fıkıh Köşesi

1. Zekata tabi olan mallar nelerdir? Örneğin hacizli bir ev zekata tabi midir?
   Dinimizde beş çeşit maldan zekât verilir. Bunlar, altın, gümüş ve paralar, maden ve defineler, ticaret malları, zirai ürünler ve hayvanlardır. Bu malların da zekâta tabi olmaları için şu şartları taşımaları gerekir. Nisap miktarına ulaşması, malın nâmî (büyüyen, artan) bir mal olması, mala tam manası ile sahip olunması, zekât mükellefinin borçlu olmaması. Zekâtı verilecek malın mülkiyetine sahip olmanın yanında, bu malın elde olması da gereklidir. Yani malın fiilen mülk sahibinin elinde bulunması veya onun hüküm ve tasarrufu altında olması demektir.
   Buna göre, mülkiyeti kendisine ait olduğu halde elinde mevcut olmayan mala veya elinde bulunduğu halde sahibi olmadığı mala zekât gerekmez. Normal olarak oturulan ev zekâta tabi olmaz. Ancak zekâta tabi olacak statüde bir ev ise, (örneğin satışa arzedilen bir ev gibi) ve üzerinde haciz var ve satılamaz pozisyonda ise zekâta tabi olmaz.
   Alacaklı tarafından istenilebilecek olan borçlar zekâtın farz olmasına engeldir. Bu borç vadeli mal alımından doğmuş olabileceği gibi ödünç para almaktan veya başkasına kefil olmaktan, dolayı da meydana gelmiş olabilir. Borcun doğum nedeni ne olursa olsun, insanlar tarafından istenebilir nitelikte ise, önce bu borçları düşme hakkı vardır. Bu borçlar düşüldükten sonra geride nisap miktarı mal kalmazsa zekât yükümlülüğü bulunmaz. Ancak insanlar tarafından isteyeni bulunmayan adak, keffâret ve hacc gibi borçlar ise zekâtın farz oluşuna engel teşkil etmez.

2. Borç olarak verdiğimiz parayı borçlu geri ödeyemiyorsa, alacağımızı zekat olarak aynı kişiye verebilir miyiz? Bu anlamda birden fazla kişiden alacağı olan kişi zekat altında birkaç kişinin kendisine olan borcunu silebilir mi?
   Biz buna borçların zekâtı deriz. Konu iki şıklıdır. Birincisi borçlunun üzerindeki malın zekâtının verilmesi, ikincisi alacağın zekâta mahsup edilmesidir. Birinci durumda, borçlunun üzerindeki borcu o kişiye bağışlarsa, bağışlanan bu meblağın zekâtı da ödenmiş olur. İkinci durumda ise, yani alacağı olan meblağı elindeki malının zekâtına mahsup ederek birisine bağışlaması, zekât yerine geçmez. Yine yoksul bir kimsede olan bir alacağını başka bir kimsedeki alacağının zekâtı için o yoksula bağışlamış olsa yine bununla o kimsedeki alacağının zekâtını vermiş olamaz.

3. Geçmiş yıllarda verilmeyen altın zekatını (o zamanlar altın fiyatları düşüktü) şimdi vermek için hangi yıla göre hesap yapmak gerekir?
   Zekât tartı (vezin) ile alınıp satılan mallardandır. Dolayısı ile miktarı üzerinden zekâta tabi olur. Geçmiş yıllarda zekâtı tehir edilerek

ödenmemiş olan altının zekâtı, nisap miktarı hangi seneden itibaren zekâta tabi olmuş ise, gramı üzerinden zekâtı verilir. Zekât kendisinden verilebileceği gibi, miktarı üzerinden de verilebilir. Çünkü geride kalan senelerin borcu, kişinin uhdesinde borç olarak kalmıştır ve bunun miktarı bellidir. Dolayısı ile borçlu kaldığı her senenin hesabını ayrı ayrı yapar, toplar; toptan öder.

4. Evi olan bir kişiye evinin zekatını vermesi gerekmediği hâlde ev almak için para biriktiren kişi neden zekat vermek zorundadır?

Çünkü ev zarûrî ihtiyaç olan bir maldır. Bu sebeple şari‘ (dini koyan makam) ev ve ev aletlerini zekâtın kapsamının dışında tutulmuştur. Altın, gümüş ve paralar ise, karakterleri itibariyle nâmî (artan, çoğalan) mallardan sayılmıştır. Bundan dolayı da elde mevcut ise, her ne kadar bir ihtiyaca mebni biriktirilmiş olsa bile zekâta tabidir.

5. Faizli paranın zekatı verilir mi? Örneğin bir kimseye faizle biriktirilmiş para miras kalırsa bunun zekatının hükmü nedir?

Faizli akit yaparak faizden kazanılan para ve mal, mal olarak kabul edilmez. Batıl yolla elde edilen haram bir mal olduğu için yok hükmündedir.

6. Kiraya verilen ev, daire, fabrika, dükkan ve gayrimenkullerin zekâtları nasıl verilir?

Kiraya verilmiş arazi ve taşınmazların mülk değeri üzerinden zekât vermek gerekmez. Bunların yıllık gelirleri nisap miktarına ulaşırsa veya diğer mallara dahil edildiği zaman nisaba ulaşırsa yıl sonunda yüzde iki buçuk (%2,5) oranında zekâtı verilir.